

Finanskrisen skal løses fra venstre

FRANK AAEN OG
PELLE DRAGSTED

Markedskræfterne
må tilbage under
demokratisk kontrol. Her er en plan.

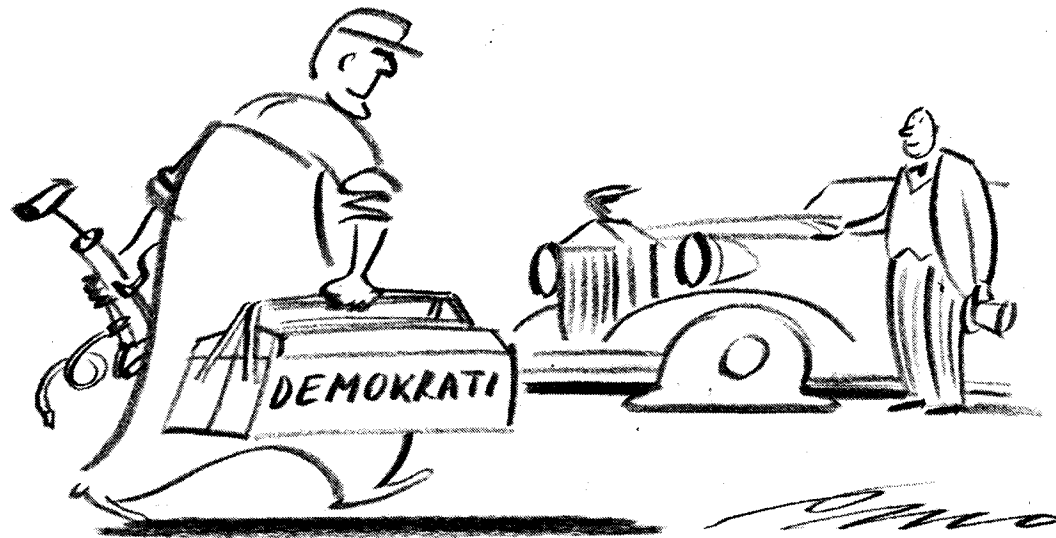
BLODBAD PÅ Børsen, panik i Wall Street, bankkrak, rentestigninger og konkurser. Omfanget og farten på den igangværende økonomiske krise er nok kommet bag på de fleste af os. Og vi er stadig langt fra at have overblik over rækkevidden og konsekvenserne af krisen.

Dog står det klart, at krisen har sin baggrund i et spekulativt finansielt system, hvis omfang i løbet af de seneste årtier er eksploderet i en grad, så det har mistet enhver jordforbindelse.

Når en krise på det amerikanske boligmarked i løbet af få måneder kan brede sig og blive til en global finanskriser, der når alle hjørner af kloden, er det, fordi det finansielle system er blevet en global sammenfiltret kolos, der bygger på finansiell spekulation af helt ufattelige dimensioner.

Den aktuelle krise er således udløst af, at de amerikanske kreditselskaber ligesom resten af den finansielle sektor har videresolgt og forsikret deres gældsbeviser, som så igen og igen er solgt videre som nye afledte finansielle produkter – de såkaldte derivater.

Dette internationale marked for spekulation i derivater er syvdoblet i omfang siden slutningen af 1990'erne. Ifølge den internationale bank BIS udgjorde omfanget af disse spekulative papirer på markedet ved årsskiftet 625.000 milliarder dollar, altså 625 efterfulgt af 12 nuller og et dollartegn. For at gøre det astronomiske

Tegning: Per Marquard Otzen

tal lidt mere forståeligt svarer det til 10 gange verdens årlige bruttonationalprodukt. Verdens rigeste mand, Warren Buffett, der kender sådanne tal bedre end de fleste, har kaldt derivaterne for et masseødelæggelsesvåben og en tidsindstillet bombe.

Samtidig med væksten i disse nye spekulative finansprodukter er spekulation i kortvarige valutatransaktioner eksploderet. Det anslås, at 98 procent af de seneste års valutatransaktioner er spekulative – og uden noget produktivt sigte.

DEN FINANSIELLE sektors oprindelige formål med at formidle kapital mellem virk-

somheder med overskud og virksomheder, der havde brug for investeringer, er blevet helt fortrængt til fordel for en selvstændig finansiell økonomi med stadig mere kringledede og fantasifulde investeringsformer. I USA er den finansielle sektors andel af de samlede fortjenester i erhvervslivet da også vokset fra 10 procent til 40 procent i løbet af ganske få år.

Problemet med denne finansielle kapitalisme er selvfølgelig, at den er uproduktiv og uden kontakt til virkeligheden. De fortjenester, der skabes, bygger ikke på en vækst i den virkelige økonomi. Det er de samme værdipapirer, som sælges igen og igen, og deres værdi kan kun fasthol-

des, så længe der blandt investorerne hele tiden er tillid til, at man kan sælge dem dyrere, end man har købt dem.

Det siger næsten sig selv, at en økonomi baseret på at skabe fortjenester uden at skabe ny værdi må ende i noget, der mest af alt ligner et pyramidespil. Og advarselslamperne har da også blinket igen og igen. Sydøstasien nedsmeltede økonomisk for godt ti år siden, og efter at dot-comboblen bristede i 2000, oplevede størstedelen af verden en lang økonomisk krise med vækstrater nær nul.

Det ser dog ud til, at den nuværende krise vil få et langt større omfang og langt mere alvorlige konsekvenser.

Men den finansielle kasinoøkonomi opstod ikke af sig selv. Den var et resultat af politiske beslutninger taget som følge af de seneste årtiers politiske og økonomiske højresving – den nyliberalistiske bølge.

Fra slutningen af 1970'erne blev det den dominerende politiske opfattelse, at staten skulle blande sig så lidt som muligt i økonomien, og at en svækkelse af den demokratiske kontrol ville være den rette medicin til fornyet vækst. I hele den vestlige verden gennemførte politikerne, rådgivet af liberalistiske tænketanke, en voldsom deregulering af økonomien. Valutakurserne skulle flyde frit og kapitalen ligeså. Efterkrigstidens regulering af økonomien blev i det hele taget rullet tilbage for at skabe mere plads til markedet.

Samtidig blev hele den finansielle sektor privatiseret, og reglerne for tilsyn og for, hvad bankerne måtte og kunne, blev svækket gang på gang.

Denne politik blev starten på en udvikling, hvor tyngdepunktet i stigende grad blev flyttet fra realøkonomien til den finansielle sektor. Teorien om, at kapitalens frie bevægelighed ville føre investeringerne derhen, hvor de gør mest gavn, viste sig at være helt uunderbygget. Kapitalen søgte derhen, hvor de kortsigtede fortjenester fandtes – i spekulationsøkonomien.

Det var altså politiske beslutninger, der førte os derhen, hvor vi er i dag – og det er